

יראת השבת

על פי תורתו של הראשון לציון הרב יעקב מאיר זצ"ל

בכתה ד' בנות בבית הספר חמ"ד, המורה הודיעה לכלל להתכונן לארוחת עשר. רונית הזדרזה לפתח את התיק, ולהוציא את הקפסה המיוחדת שבה אבא שלה מניח את הכריך והירקות. אבל... "אוי, שכחתי", פרצה צעקה מפיה.

כל הבנות סובבו את פניהן לראות מה קרה לרונית.

"אין לי מה לאכל", בכתה רונית, "אבא ואמא נסעו באמצע הלילה, ולא הכניסו לי את האכל. הם אמרו לי לקחת מהמקרר, אבל שכחתי".

הבנות השתתפו בצערה, וברשות המורה הציעה לה אחת הבנות:

"בואי, קחי ממני, יש לי שני כריכים ואני ממילא אוכלת רק אחד. אחי שכח שאני לא נשארת לצהרון היום והכין לי שנים"

"מה יש לך בכריך?" התפנקה רונית.

"גבינה צהבה. קחי בשמחה"

"לא, אני לא יכולה. אבא שלי אומר תמיד שאנחנו אוכלים רק גבינה צהבה "למהדרין".

"מה? מה זה משנה?"

המורה הרגיעה את רונית, דאגה לה לכריך אחר, והבטיחה, שבשעור הלכה הבא ידונו בענין.

לפי מה שאתם יודעים כרגע, למה רונית צריכה גבינה "למהדרין"?

בשעור הלכה פתחה המורה את אתר האינטרנט של "תנובה" ומצאה את מפת המחלבות. הבנות ראו שיש מחלבות שכתוב עליהן שהן מיצרות רק חלב "מהדרין". המורה הסבירה:

"כדי ליצר חלב, צריך לחלב את הפרות. האם מתר לחלב פרות בשבת?"

"כן, בטח, זה צער בעלי חיים. אם לא חולבים את הפרה היא מצטערת."

"לא, אפשר לחלב את הפרות בלי לשמר את החלב."

"שמעתי שיש מקומות שהגויים חולבים בשבת."

"ואולי אפשר בכלל שהמכונות יחלבו לבד את הפרות?!"

המורה חיכה אל הבנות, ואמרה:

"בנות, אתן ממש חכמות. הענין שעורר ביניכן וכוח, העסיק מאוד רבים מגדולי ישראל."

המורה שלפה מתיקה ספר בכריכה שחורה שכתב הראשון לציון הרב בן ציון מאיר חי עזיאל זצ"ל, והראתה לבנות שהוא מדבר על חליבה בשבת. הוא מסביר מדוע התירו לחלב בשבת בתנאים מסוימים.

"אני מדגישה שהרב לא דבר על המחלבות ה'מהדרות', שם לא משתמשים בכלל בחלב שחלבו בשבת, הסבירה המורה, "אבל, חשוב להדגיש שגם במקומות שמשתמשים בחלב שחלבו בשבת, עושים זאת רק אחרי שהרבנים התירו, והחלב קשר (כמובן חשוב לבדק שסימן הכשרות מופיע על אריזת החלב או הגבינה)".

- מדוע חלב וגבינה מקבלים לפעמים הכשר לא מהודר?
- כי החלב לא קיבל הכשר ואולי הוא חלב של סוס.
- כי אנשים סתם מחמירים.
- כי החלב נחלב בשבת.
- כי הגבינה מיוצרת בעזרת חומרים לא מהודרים.

• המורה החליטה לקיים בכיתה לימוד לבירור השאלה: האם צריך להחמיר בהלכות שבת?

הכיתה חולקה לקבוצות וכל קבוצה קיבלה כרטיס אחד:

התורה הזהירה על שמירת השבת י"ב (12!!) פעמים.

זכות שמירת שבת כהלכה מועילה למחול לו על כל עונותיו.

באיזה ענין נוכל לבוא לזו המדרגה שישמור שבת בכל פרטיו? העצה היעוצה לזה שיראה לזרז את עצמו ללמוד הלכות שבת ולחזור עליה תמיד כדי שידע האסור והמותר דאם לאו הכי (שאם לא כך) אפילו אם ילמוד כל ענינים המוסרים המזרזים לשמירת שבת כראוי לא יועיל לו. (משנה ברורה)

אי אפשר כלל במציאות שינצל מאיסור שבת אם לא ילמוד כל הדינים על בורים היטב היטב (בעל אורים ותומים בספרו יערת הדבש)

כל המשמר שבת כהלכתו, אפילו חטא כדור אנוש – מוחלין לו, שנאמר: אשרי אנוש יעשה זאת ובן אדם יחזיק בה שומר שבת מחללו ושומר ידו מעשות כל רע". אל תקרי 'מחללו' אלא 'מחול לו'.

בעשרת הדיברות כתוב: זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ. שְׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְגו' כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ וְגו'. בספר "משנה ברורה" מוסבר שהתורה מזכירה כאן דווקא את בריאת העולם להדגיש ששמירת שבת היא שורש האמונה – אנחנו מאמינים שהקדוש ברוך הוא "ברא הכל, הוא אדון על הכל ואנחנו עבדיו ומחויבים לעשות רצונו ולעובדו בכל גופינו ונשמותינו וממוננו כי הכל שלו".

כל המשמר את השבת כאילו מקיים כל התורה, וכל המחלל השבת כאילו כפר בכל התורה כולה.

דמיינו שאתם משתתפים בדיון בכיתה. איזה כרטיס לדעתכם בוחרים ונעזרים בו כדי להסביר מדוע צריך להחמיר בהלכות שבת? נמקו.

המורה סיימה את השיעור בקריאת המשפט מתוך הסכמתו של הרב יעקב מאיר לתשובת הרב עוזיאל זצ"ל בעניין חליבה בשבת: "בעיקר הדין אנכי מסכים איתו ויפה דן יפה הורה, אך מיראת השבת אוסיף עוד טעמי דהתירא..."

המורה הסבירה שהרב יעקב מאיר התאמץ לחפש עוד סיבות להיתר החליבה, בגלל "יראת השבת" – זאת אומרת שראה צורך להחמיר בהלכות שבת במיוחד.

על הדרך שבה עודד הרב יעקב מאיר לשמור שבת נוכל ללמוד מהסיפור שלפנינו:

בְּאַחַד מֵיָמֵי נִגְשׁ אֶל הָרֵב אֶחָד מִתּוֹשְׁבֵי הָעִיר, אֲבָרְהָם שְׁמוֹ, וְסָפַר לוֹ כִּי גְבְרִיאֵל הַחֲנוּנִי פָתַח אֶת חֲנוּתוֹ בַּשַּׁבָּת שְׁעָבְרָה וּבְרָצוֹנוֹ לְפָתְחָהּ גַּם הַשַּׁבָּת. הָרֵב הוֹדָה לְאַבְרָהָם וּבִקֵּשׁ שִׁישְׁאִיר לוֹ לְטַפֵּל בַּדָּבָר לְבַדּוֹ. בַּשַּׁבָּת בִּבְקָר לְאַחֵר הִתְפַּלָּה צֶעֶד הָרֵב מֵאִיר לְחֲנוּתוֹ שֶׁל גְּבְרִיאֵל שְׁעָדִין הִיְתָה סְגוּרָה. הָרֵב הִתְיָשַׁב בְּפָתַח הַחֲנוּת וְהָחֵל לִלְמֹד. כַּעֲבָר כָּמָה דְּקוֹת צֶעֶד גְּבְרִיאֵל לְעֶבֶר חֲנוּתוֹ. בְּמֶרְחָק נִכַּר מֵהַחֲנוּת – נִעְצָר לְפָתַע: עַל כָּסֶא, מִמָּשׁ בְּפָתַח הַחֲנוּת, הוּא הִבָּחִין בְּ... רֵב יַעֲקֹב מֵאִיר, רִבָּה שֶׁל סְלוֹנִיקִי, יוֹשֵׁב וְרֹאשׁוֹ שְׁקוּעַ בְּסִפֵּר שְׁבִידוֹ. גְּבְרִיאֵל הִסְתּוֹבֵב מִיָּד וְשָׁב לְבֵיתוֹ.

הוא נסה לשוב לחנות כעבר שעה וכעבר שעותים, וכשראה שהרב עדין שם – נשׁב כלעמׁת נשׁבא. אחרי מנוחת הצהריים חשב גבריאל בלבׁו: 'הרב בודאי כבר הלך לביתו. אלה ואפתח את החנות'. והנה, בהתקרבׁו לחנות הפתע לראות שהרב עדין שם, יושב ולומד. גבריאל לא יכל עוד להתאפק. הוא נגש אל הרב ביראת כבוד והודיע לו שהוא יכול לשוב לביתו בלב שקט, שכן הוא, גבריאל, החליט שלא יפתח עוד את חנותו בשבת. הוא למד מהרב על כבודׁה של השבת, הוא הבין שבעמק לבׁו גם הוא רוצה לשמר ולכבד את השבת.